

Hal Brands: Amerika nagy stratégiája a Trump-korszakban

Obama előtt a következő kérdés feküdt: Mi lenne, ha az USA feladná az eddigi nagystratégiáját, felszámolná biztonsági szerepvállalásainak a rendszerét és erőinek külföldi bevetését, tehát mindent, ami a második világháború óta globális szerepének legfőbb elemeit képezte? A szakértők válasza: ezt az *offshore balancing* helyettesítené, azaz akülföldi hatalmi egyensúlyozás. Az offshore balancing azon meggyőződésen alapul, hogy három külföldi régió, Európa, Kelet-Ázsia és a Perzsa-öböl létfontosságúak az Egyesült Államok biztonsága számára. Az USA stratégiájának mindent átfogó célja az kell legyen, hogy megakadályozza egy ellenséges hatalom dominanciáját a régiók bármelyikében. Az USA nem tart erőket a helyszínen és csak akkor „száll partra” és avatkozik be, amikor baj van. A számítások szerint a szárazföldi erőket a felére, a haditengerészetet és a légierőt negyedével-harmadával lehetne csökkenteni. A szerző bebizonyítja, hogy az offshore balancing, és a hadsereg erőinek ilyen mértékű csökkentése nem járható út, Obama sem ezt választotta. Az offshore balancing vagy vesztesre vezet vagy csak az addig megtakarított költségeknél sokkal magasabb költségekkel lehet, helyreállítani a status quo-t. Ráadásul az offshore balancing bátorítólag hathatna egy ellenséges támadás megindítására.

Mi is az a nagy stratégia?

A második világháború óta az Egyesült Államok tisztségviselői következetesen egy stabil és virágzó világrendre törekedtek, olyanra, amely kedvez Amerika liberális értékeinek, továbbá olyanra, amelyben Amerika szövetségesei is döntő hatalmat élveznek. A szabad kereskedelem és a demokrácia támogatásával, az Egyesült Államok külföldi szövetségi rendszerének megtartásával és kiterjesztésével, egy világszerte akcióképes, páratlan kapacitásokkal rendelkező haderő fenntartásával, valamint azzal, hogy kiáll a „lator államokkal”, az atomfegyverek terjedésével, a terrorizmussal és más veszélyekkel szemben. Ezek a kezdeményezések mind azt a kétpárti elköteleződést tükrözték, amely az USA vezető szerepének fenntartására és az amerikai hatalom által hagyományosan támogatott liberális nemzetközi rend megőrzésére irányult. A szerző szerint Trump megválasztását megelőzően csaknem hetven évig az Egyesült Államok egy energikus és ambiciózus világépítő programot folytatott.

Obama nagystratégiája

Az Obama kormányzat megerősítette, hogy a vetélytárs nélküli katonai elsőbbség képezi Amerika vezető szerepének gerincét. Obama nagystratégiájának a második pillére egy visszafogottabb, gazdaságosabb és precízebb szemléletet követelt az Egyesült Államok katonai erejének

alkalmazása során. Kiseb és olcsóbb jelenlétet. Az Egyesült Államok vezető szerepének átalakítása iránti igény képezte Obama nagystratégiájának harmadik pillérét, ami a diplomácia szerepének megerősítését jelentette mind a barátokkal, mind a riválisokkal. A negyedik és egyben utolsó pillér az igazodás a nemzetközi erőviszonyok változó földrajzi realitásaihoz. Ennek megfelelően igyekeztek az amerikai szerepvállalások kiegyensúlyozására.

Az amerikai internacionalizmus

Több, mint hetven éve az amerikai internacionalizmus az egymásrautaltság és a nélkülözhetetlenség állhatatos kettős gyökeréből táplálkozott. Az Egyesült Államok nem volna biztonságban egy agresszív diktátorok uralta világban, instabilitás és háborúk súlya alatt, mint ahogy nem lehetne jómódú egy protekcionizmus és válság sújtotta világban sem.

Mély csalódottságot okoztak a szeptember 11. utáni korszak egyes magas szintű politikai kezdeményezései, nevezetesen az iraki és az afganisztáni háború, és ahogy a 2007-2008-as pénzügyi válság és következményei ténylegesen ráébresztették az amerikaiakat a erőforrásaik végességére, természetes volt, hogy a csillagok állása végül olyannak fog kedvezni, aki hajlandó megkérdőjelezni a bevett ortodoxiát. Donald Trump tehát nem valamiféle politikai fekete hattyú.

Az a politika, ami abban csúcsonyult ki, hogy megadta az állandó rendes kereskedelmi kapcsolati státuszt és a kereskedelmi világszervezet tagságot Kína számára, azzal az eredménnyel járt, hogy 1999 és 2011 között több mint kétmillió amerikai ipari munkahely megszűnt a feldolgozóiparban és az azzal összefüggő iparágakban. A globalizáció egyenlőtlenségei sok szavazóban megerősítették azt a nyilvánvaló érzést, hogy az amerikai vezetők egy internacionalista tervnek kedveznek (ami a kozmopolita elitnek éppen megfelel) az "átlag amerikaiak" jóléte kárára.

Az internacionalizmus elfogadottsága ugyan csökkent az amerikai közvéleményben, de még mindig nagy. (Nagyot növekedne egy „jó” háborúval.) Más szóval most amire szükség van, az egy olyan internacionalizmus, amely az amerikai nacionalizmust helyezi az első és központi helyre, egy finoman hangolt „America First.”

Trump-korszak

Noha Trump kritikussai néha állítják, hogy politikai javaslatai egyetlen felismerhető filozófia jegyeit sem viselik, valójában az igazság ettől eltér. Tudatosan vagy nem, Trump gyakran olyan külpolitikai doktrínákhoz való visszatérés mellett szólalt fel – protekcionizmus, unilaterálisizmus, kontinentalizmus, merkantilizmus –, amelyek megelőzték az amerikai internacionalizmus felemelkedését. Végül is két változatban összefoglalhatók a Trump előtt álló lehetőségek.

Amerika Erőd – az egyik lehetséges Trump stratégia, elemei a következők. Elsődleges és központi oszlopa a gazdasági nacionalizmus, valamint az, amit Trump elnök a beiktatási beszédében hangsúlyozott, hogy tudniillik „a védelem jelentős felvirágzást és erőt hoz magával.” Másodsorban: az Egyesült Államok kivonulna a katonai szövetségeiből valamint a globális biztonság és más közjavak biztosításából, olyan alapon, hogy e javak szolgáltatása csak bátorítja az élőködést Amerika erőfeszítésein. (Potyautas nemzetek alakultak ki és Európa is az.) Harmadsorban Amerika "izmos, de tartózkodó militarizmust" követne, hangsúllyal egy nagy katonai erő kifejlesztésén, amely az Egyesült Államok védelmére összpontosít. Negyedsorban Amerika bátorítana más hatalmakat a felelősség átvállalására. Washington támogatna olyan autoriter nagyhatalmakat, mint Oroszország és Kína, abban, hogy nagyobb befolyási övezeteket szakítsanak ki maguknak azon az alapon, hogy a kelet-európai és kelet-ázsiai rend fenntartása az ő felelősségük kellene, hogy legyen, nem Amerikáé. [Ez szerintem az oroszoknak felszólítás lenne. Tajvan? Cs.F.A]

Ötödikként a "nyerj és menj haza" szemléletet képviselné a terrorizmus elleni harcban. Hatodikként az Egyesült Államok lényegében feladná a demokrácia és emberi jogok katonai (és nem katonai) eszközökkel való támogatását, akár autoriter rezsimekkel létrehozott immorális paktumokkal. Hetedsorban, az Amerika Erőd mélyreható intézkedések útján erősítené meg Amerika szuverenitását és védené meg az országot a globalizáció nyugtalanító velejáróitól. Nyolcadikként, hogy az előzőeket lehetővé tegye, az Amerika Erőd az Egyesült Államoknak a nemzetközi jog, a nemzetközi intézmények és a multilateralizmus béklyója alóli felszabadítására törekedne, arra hivatkozással, hogy ezek a megállapodások igen gyakran akadályozzák az Egyesült Államokat páratlan hatalmának korlátlan gyakorlásában.

Az Amerika Erőd leírása első látásra karikatúrának tűnhet, de nem teljesen valószínűtlen. Donald Trump legalább is flörtölt az Amerika Erőd koncepció mélyén meghúzódó elvek mindegyikével. Az Amerika Erőd pont azt téveszti szem elől, hogy a háború utáni rend milyen jótékony hatással járt Amerika számára – ezért drasztikusan alábecsüli a rend szétzilálásának az árát. Végül is az Amerika Erőd a világ által hetven éven át ismert, relatíve jótékony amerikai szuperhatalom önkézzel okozott halálát és egy rémisztőbb szuperhatalom érkezését okozná.

Jobb nacionalizmus stratégia

Először is ez a stratégia magába foglalná a „szabad kereskedelem enyhén csípősen” (Reagan / James Baker) elvet, ami szerint az USA a nyitott globális rendszer vezetője lenne, de agresszíven fellépne a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat ellen. Másodsorban a jobb nacionalizmus a szövetségesek rámenősebb irányítását igényli. A harmadik elv az önvédelemre és a kollektív védelemre összpontosító jelentős haderő fejlesztés lenne. A negyedik elem az amerikai életre és biztonságra közvetlen veszélyt jelentő dzsihadista csoportok elleni

megerősített hadjárat. (Ez idegen országban végrehajtott akciókat jelent. Viszont a kínzás nem megengedett, mert a világ közvéleményét drasztikusan elidegenítené.) Az ötödik pillér – kapcsolatosan a negyedikkel – a muszlim partnerekkel történő együttműködés.

A nagyhatalmi viszonyok kezelésében illetve a nemzetközi szervezetekkel kapcsolatban nem lenne változás az Obama korszakhoz képest.

Melyik utat választja Amerika? Donald Trump elnökségének első két éve alatt az Amerikai Erőd és a Jobb nacionalizmus ütközése már lassan az adminisztráció meghatározó témájává vált.

Mire elég Amerika kemény hatalma?

A George W. Bush által 2002-ben megfogalmazott eszme, amely szerint "Amerikának, a kihívást meghaladó erőkkel" kell rendelkeznie, egy negyed század óta ott szerepel minden nagy stratégiai dokumentumban. A hidegháború után az Egyesült Államok egy olyan sztenderdet fogadott el a védelmi stratégiájában, amely alapján képesnek kell lennie két „nagyobb regionális vészhelyzet” elhárítására. Ez 490 ezer fős szárazföldi hadsereget, 182 ezer tengerészgyalogost, a haditengerészetnél minimum 323 hajót és nincs pontosan meghatározva, de a jelenleginél jóval nagyobb légierőt tesz szükségessé.

Nem inoghat meg a nemzetközi közösség hite az amerikai biztosítékokban. Az amerikai elsőbbség egy ésszerű áron vett biztosítási kötvény. Trump bizonytalan irányválasztása elbizonytalaníthat szövetségeseiket (Id Duarte). Nagy veszteség lenne Amerikának, ha bizonyos régiók elveszítenék a bizalmukat az Egyesült Államok garanciájában, azt gondolván, hogy a garancia mögött blöff van.

Hozzáférhető elemzések szerint az amerikai és NATO haderőknek kis esélyük van feltartóztatni egy határozott orosz támadást a balti államok ellen.

Nem lehet ennek a könyvnek az ismertetőjét úgy lezárni, hogy ne tekintsünk rá az orosz - ukrán háborúra.

Hal Brands szerint Amerikát meglepte, hogy az ukrán ellenállás még egy hónap múlva is állt, szerinte Joe Biden elnök nem tervezett ilyen háborút. A feltételezés az volt, hogy Oroszország gyorsan meghódítja az ország nagy részét, így az USA egy lappangó, alacsony intenzitású ukrán felkelést támogatna. Szintén Hal Brands megjegyzése, hogy "a kisebb háborúk általában előre jelzik, hogy mi várható a nagyobb háborúban. Az ukrajnai konfliktus megmutatja, mire lesz szükség ahhoz, hogy a demokrácia arzenálja a feladatnak megfelelő legyen".

[Nem vagyok meggyőződve, hogy ez egy kisebb konfliktus vagy valamiféle előjáték. Én személy szerint nem várom azt a világrendet,

amelyben az ateista diktatúra (Kína) és az ortodox keresztény fundamentalista autoriter rezsim (Oroszország) az iszlám teokrácia (Irán) és a hindu nacionalizmus (India) adja az ideológiai spektrumot.]

Csikvári F. András

2022.10.18